

УДК: 378.4:352

DOI: 10.33099/2707-1383-2022-44-2-94-106

Інна Вановська

*кандидат історичних наук, доцент
провідний науковий співробітник,
Військовий інститут Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3739-3624>

Електронна пошта: vapovskaya@ukr.net

Олександр Скрябін

*кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник,
Військовий інститут Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2719-8400>

Електронна пошта: skryabin07@meta.ua

**ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ ВІЙСЬКОВОГО ІНСТИТУТУ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА (1991–2021 рр.)**

В статті проаналізовано історичний шлях Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі — ВІКНУ) за 30 років незалежності України (1991–2021 рр.).

Автори розподілили цей шлях на два періоди, умовно виділивши в них чотири етапи. З 1991 по 1997 рік Відділення військової підготовки, як структурний підрозділ університету, що займався військовою підготовкою студентів, поступово перейшов до виконання більш серйозних завдань, пов'язаних з підготовкою кадрових офіцерів за низкою важливих для армії спеціальностей. Створений у 1998 році на базі Відділення військової підготовки Військовий інститут поступово став сучасним військовим навчальним закладом, що здійснює підготовку офіцерів з повною вищою освітою для Збройних Сил України та інших структур сектору безпеки і оборони України. Основними спеціальностями, що отримують тут офіцери є «Філологія», «Політологія», «Психологія», «Журналістика»,

«Фінанси, банківська справа та страхування», «Право», «Геодезія та землеустрій» і «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Ключові слова: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Військовий інститут, курсанти, підготовка, антитерористична операція.

Постановка проблеми. Постала нагальна проблема щодо висвітлення історичного шляху розвитку Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка за роки новітньої історії нашої держави. За цей час для української армії в стінах закладу підготовлено тисячі офіцерів тактичної ланки, які зобов'язані знати історію свого навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка досліджували В. Різун, М. Тимошик, А. Конверський (Різун, В., Тимошик, М. & Конверський, А. 2004, 440 с.). Проблематика вишу за часів новітньої історії України знайшла своє відображення у працях С. Жукова (Жуков, С. А. 1999, с. 92–106), М. Дорохова (Дорохов, М. 2008, 28 с.), І. Толока (Толок, І. В., Мотика, С. М. & Дорохов, М. С. 2018, 161 с.) тощо.

Метою статті є історичний аналіз розвитку Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка та його ролі у підготовці військових кадрів для

Збройних Сил та інших військових формувань України за часів незалежності України.

Виклад основного матеріалу. Історичний шлях військового навчального закладу на базі якого розташовано Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка розпочався у 1933 році, коли в Україні, після 13-річної перерви, відновили роботу університети. Тут у провідному навчальному закладі було створено військову кафедру на якій проводилась відповідна підготовка університетських студентів. Кафедра здійснювала підготовку командирів артилерійських взводів, льотчиків-спостерігачів і медичних сестер (Толок, І. В., Мотика, С. М. & Дорохов, М. С. 2018, с. 20).

Упродовж своєї діяльності (1933–1993 рр.) військова кафедра пройшла складний шлях, переживши лихоліття сталінських репресій, Другої світової війни і післявоєнних років, вписавши не одну славу сторінку в історію Київського університету. Викладачі разом зі студентами воювали на фронтах німецько-радянської війни (1941–1945 рр.), брали активну участь у ліквідації наслідків ава-

рії на Чорнобильській АЕС (1986 р.) та землетрусу у Вірменії (1988 р.).

У 1991 році на карті світу з'явилася незалежна держава — Україна. Серед проблем, що постали перед молодою державою, був і розвиток військової освіти, формування нового покоління захисників Вітчизни, вихованого в умовах нових геополітичних реалій. З цього часу структурний підрозділ Київського університету імені Тараса Шевченка, який займався підготовкою майбутніх офіцерів, розпочав новий історичний шлях. За характером задач, які виконував військово-навчальний підрозділ університету, ми розподілили цей шлях на **два періоди** і умовно виділили в них низку етапів.

Перший період пов'язаний з діяльністю Відділення військової підготовки університету (1991–1997 рр.) розподілено на два етапи.

Перший етап (1991–1992 рр.). Ще напередодні проголошення Україною незалежності, відповідно до наказу Голови Держкомітету СРСР з народної освіти від 7 червня 1991 року № 261, для вдосконалення військової підготовки студентів на базі Об'єднаної військової кафедри Київського університету імені Тараса Шевченка утворюється «Відділення військової підготовки» у складі двох військових кафедр за двома профілями навчання: перший — для військ Протиповітряної оборони і Військово-повітряних сил, а другий — для Сухопутних військ. Крім цього у Відділенні

окремо існували кафедра тактики та оперативного мистецтва, кафедра автомобільної підготовки, цикл «Основи медичних знань і захисту населення», відділення експлуатації військової техніки та озброєння і три навчальні лабораторії.

На початку 1992 року Відділення військової підготовки Київського національного університету імені Тараса Шевченка передається у підпорядкування щойно створеному Міністерству оборони України і 18 січня увесь офіцерський склад Відділення прийняв військову присягу на вірність народу України. В цьому ж році до штатної структури Відділення військової підготовки було внесено низку змін, у результаті яких Відділення стало складатися з двох факультетів: перший факультет (військово-технічної підготовки) — у складі 5 кафедр, другий факультет (військово-гуманітарної (згодом — військово-фінансової) підготовки) — у складі 6 кафедр. Okремо було створено кафедри тактики та автомобільної підготовки. Основним завданням Відділення було навчання військовій справі студентів університету, які в подальшому ставали офіцерами запасу.

Другий історичний етап (1993–1997 рр.).

1 січня 1993 року Відділення військової підготовки перейшло на повний штатний розклад, який передбачав 9 кафедр у складі двох факультетів. Нова штатна структура передбачала виконання відповідаль-

ного завдання з підготовки для армії професійних кадрів. Ураховуючи зазначене, тут було введено підготовку кадрових офіцерів з курсантів за п'ятирічною програмою навчання і офіцерів-слухачів за дворічною програмою навчання зі спеціальності «фінанси та кредит» (Різун, В. В., Тимошик, М. С. & Конверський, А. Є. 2004, с. 11).

Важливою історичною подією для Відділення став вихід спільного наказу Міністра оборони України й Міністра освіти України від 16.06.1993 № 39/1 про введення підготовки офіцерських кадрів для Збройних Сил України у Відділенні військової підготовки. У цьому ж році в навчальному закладі відбувся перший набір курсантів для підготовки кадрових офіцерів тактичного рівня для Збройних Сил України — військових фахівців з вищою освітою кваліфікаційного рівня «спеціаліст» з терміном навчання 5 років. Навчання курсантів проводилась за чотирма спеціальностями — «картографія», «переклад», «фінанси» та «правознавство» з базовою підготовкою на факультетах університету. Крім цього було здійснено і перший набір офіцерів-слухачів для підготовки за дворічною програмою військових фахівців оперативного-тактичного рівня зі спеціальності «фінанси і кредит» з числа офіцерів-фінансистів тактичної ланки (Дорохов, М. 2008, с. 22).

Водночас тут продовжували надавати військові знання та навички

і студентам. З 1993 року за програмами підготовки офіцерів запасу тут готували спеціалістів із автоматизованих систем управління, засобів радіолокації, картографії, повітряної розвідки і дешифрування, хімічного захисту, перекладачів з англійської, французької, іспанської та німецької мов, юристів, фахівців з військової педагогіки, військової історії, соціально-психологічної і військово-фінансової служб.

З 1994 року Відділення активізує мовну підготовку різних категорій українських офіцерів і своїх курсантів. У навчальному закладі здійснюється підготовка офіцерів-слухачів на курсах іноземних мов (англійська, німецька, французька, італійська) за трьох, чотирьох та шестимісячною програмами.

З метою прискореної підготовки з англійської мови офіцерів Збройних Сил України, що призначались до складу багатонаціональних штабів та миротворчих підрозділів, у 1994 році були створені «Постійно діючі курси іноземних мов у Збройних Сил України», які у 2000 році увійшли до складу факультету іноземних мов та військового перекладу як окремий підрозділ. У травні 1995 року розпочалася підготовка за тримісячною програмою з англійської мови офіцерів армійської авіації для направлення до сил ООН.

У 1997 році зі складу Другого факультету було виведено кафедру іноземних мов і реорганізовано

у факультет іноземних мов та військового перекладу. На його базі було створено центр мовного тестування ЗС України (нині — Центр інтенсивної мовної підготовки) та науково-навчальний Центр військового перекладу (нині — Лінгвістичне науково-дослідне управління науково-дослідного центру).

З 1997 року Відділення військової підготовки розпочало підготовку військових фахівців з виховної роботи з вищою освітою кваліфікаційного рівня «спеціаліст» (з терміном навчання 5 років) зі спеціальності «психологія».

Отже перший період історії військово-навчального підрозділу Київського національного університету імені Тараса Шевченка за часів незалежної України характеризується діяльністю Відділення військової підготовки, яке з 1993 року окрім підготовки студентів почало готувати в своїх стінах кадрових офіцерів тактичного рівня за різними спеціальностями.

Другий історичний період (1998–2021 рр.) ознаменований створенням і діяльністю Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка розподілено на два етапи.

Третій етап (1998–2014 рр.). Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 січня 1998 р. № 64 Відділення військової підготовки було перетворено у Військовий інститут Київського націо-

нального університету імені Тараса Шевченка.

Першим начальником інституту було призначено генерал-майора Сергія Жукова (з 2003 року — генерал-лейтенанта), який з вересня 1987 року керував військовою кафедрою, а згодом Відділенням військової підготовки Київського університету імені Тараса Шевченка. З липня 1998 по червень 2004 року С. Жуков — начальник Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Під керівництвом цієї досвідченої людини, умілого керівника, інститут зазнав значних структурних реформуваль, розширення штату та завдань, покладених на навчальний заклад.

У червні 1998 року у Військовому інституті відбулася урочиста церемонія першого випуску 108 молодих лейтенантів та 24 випускників-офіцерів оперативно-тактичного рівню за спеціальністю «правознавство», які в подальшому проходять військовою службу в підрозділах Збройних Сил та інших військових формуваннях України.

У 1999 році в інституті було створено третій факультет, до якого ввійшли навчальні підрозділи курсантів, кафедри загальновійськової і автомобільної підготовки.

21 січня 1999 року з нагоди першої річниці створення Військового інституту, навчальному закладу було вручено Бойовий Прапор (Рі-

зун, В. В., Тимошик, М. С. & Конверський, А. Є. 2004, с. 426).

У 1999–2000 навчальному році було створено ще один факультет (четвертий), до складу якого ввійшли кафедри радіолокаційного озброєння, автоматизованих систем управління, бойового застосування та експлуатації радіоелектронного озброєння (переведена з Київського вищого інженерного радіотехнічного училища ППО) (Різун, В. В., Тимошик, М. С. & Конверський, А. Є. 2004, с. 423).

У 2000 році у Військовому інституті було відкрито очну ад'юнктуру для підготовки висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів. У цей же рік тут створено факультет іноземних мов і військового перекладу, що складався з кафедр іноземних мов, військового перекладу, постійно діючих курсів іноземних мов, бюро перекладів, центру мовного тестування.

У 2000 році військово-спеціальну підготовку здійснювали науково-педагогічні працівники, які працювали на 16-ти кафедрах у складі 4-х факультетів. На той час серед них було: 20 докторів наук, професорів та 82 кандидатів наук, доцентів (Толок, І. В., Дорохов, М. С. & Мотика, С. М. 2018, с. 50).

У серпні 2003 року на базі постійно діючих курсів іноземних мов було створено Центр інтенсивної мовної підготовки.

З метою вшанування пам'яті доктора технічних наук, професора,

генерал-лейтенанта Жукова С. А. (1947–2004 рр.), на виконання рішення Вченої ради у Військовому інституті встановлено меморіальну дошку та засновано стипендію для курсантів інституту.

З 2005 року начальником інституту призначено генерал-майора Віктора Балабіна — вченого у галузі перекладознавства, професора, одного з засновників підготовки військових перекладачів для ЗС України.

Діяльність Військового інституту під його керівництвом була спрямована на підготовку нової генерації військових фахівців, здатних на основі придбаних фундаментальних та спеціальних знань примножувати славу та здобутки незалежної України.

21 червня 2013 року у Військовому інституті відбувся 16-й, останній мирний випуск офіцерів перед початком російської агресії. У цей день отримали дипломи за освітньо-кваліфікаційними рівнями «спеціаліст» 115 випускників, «магістр» — 22 випускники (з них: золоту медаль — 3, диплом із відзнакою — 29) (Толок, І. В., Дорохов, М. С. & Мотика, С. М. 2018, с. 68).

Четвертий етап (2014–2021 рр.) ознаменований зміною підходів у підготовці майбутніх офіцерів у зв'язку з початком російської агресії.

Події, які відбулися в нашій країні у 2014 році в Криму, а згодом на Сході України внесли суттєві корективи в діяльність Військового інституту.

Слід відмітити, що до початку воєнних подій навчальні програми ВВНЗ не передбачали вивчення питань, пов'язаних з відбиттям можливої агресії з боку Російської Федерації. Безсумнівним стало те, що зміст військової освіти вимагав невідкладного корегування з урахуванням бойового досвіду, який отримували підрозділи Збройних Сил України в протистоянні з агресором (Роговенко, С. Б. & Полторак, М. Ф. 2016, с. 238–239).

Навчальний процес в інституті у 2014 році було організовано відповідно до умов особливого періоду. Тут починається активна робота з громадянами, призваними на військову службу по мобілізації: вводяться Курси перепідготовки і підвищення кваліфікації відмобілізованих осіб рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу за відповідними напрямками підготовки.

Відразу після подій, пов'язаних із блокуванням українських військових частин російськими спецпідрозділами у лютому 2014 року в Автономній Республіці Крим підготовка військових фахівців у Військовому інституті почала змінюватись у бік практичної складової (Толок, І. В., Дорохов, М. С. & Мотика, С. М. 2018, с. 64).

З метою оперативного впровадження в навчальний процес досвіду застосування військ (сил) в антитерористичній операції на Сході

України керівництвом військового інституту було організовано роботу по забезпеченню науково-педагогічних працівників відповідними інформаційно-довідковими матеріалами. Активну допомогу в ознайомленні як курсантів, так і постійного складу навчального закладу надавали представники органів військового управління, які провели низку практичних занять за різними темами, актуальними в той час: «Організація і проведення інформаційно-психологічного впливу на визначені об'єкти в період підготовки і в ході застосування військ», «Особливості проведення психологічної роботи в умовах застосування ЗС України в АТО», «Особливості інформаційно-медійного забезпечення особового складу ЗС України в умовах АТО», «Робота військових кореспондентів у районах ведення бойових дій (на прикладі участі Збройних Сил України в АТО)» та інші.

Постійний особовий склад навчального закладу ознайомлювався з розпорядчими, методичними і інформаційними документами, які надходили від органів військового управління. Водночас, використання цих документів у навчальному процесі без перебування науково-педагогічних працівників безпосередньо у військах (силах) не давало повного уявлення про всі аспекти підготовки і ведення бойових дій у районі проведення АТО (Роговенко, С. Б. & Полторак, М. Ф. 2016, с. 238–239).

Враховуючи зазначене, для набуття практичного досвіду на конкретних посадах в органах військового управління, бойових частинах та підрозділах в район проведення АТО були відряджені офіцери Військового інституту з числа науково-педагогічних та наукових працівників, командирів курсантських підрозділів. Їх звіти про проведену роботу після повернення з відряджень ставали важливим джерелом інформації про виконання завдань по захисту Батьківщини. Отже, поступово, у навчальний процес впроваджувався практичний досвід застосування військ під час АТО на Сході країни.

Значна кількість офіцерів Військового інституту перебувала під час відряджень у структурах цивільно-військового співробітництва, у Спільному центрі з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін, вирішувала питання морально-психологічного, інформаційного та топогеодезичного забезпечення військ, безпосередньо брали участь у бойових діях. Протягом 2014–2020 років 78 офіцерів Військового інституту взяли участь в антитерористичній операції і операції Об'єднаних сил.

Крім офіцерів професійний досвід отримували і курсанти інституту. Так, майбутні військові психологи залучалися до медико-психологічних заходів, які здійснювались після виведення військових частин (підрозділів)

з району виконання бойових завдань для відновлення психофізіологічного стану та реадаптації військовослужбовців, заходах реінтеграції осіб звільнених з полону та інші. У свою чергу, майбутні військові перекладачі, в умовах максимально наближених до бойових здійснювали лінгвістичне забезпечення військ (сил) під час тактико-інструкторських навчань з представниками країн НАТО (Толок, І. В., Дорохов, М. С. & Мотика, С. М. 2018, с. 144).

Напряга російсько-українського збройного конфлікту впливала на терміни підготовки майбутніх офіцерів в стінах навчального закладу. Так, 28 лютого 2015 року в інституті відбувся достроковий випуск офіцерів тактичної ланки, більшість з яких були направлені у бойові військові частини на первинні офіцерські посади (Толок, І. В., Дорохов, М. С. & Мотика, С. М. 2018, с. 68).

Крім курсантів, інститут також був зорієнтований на підготовку кадрів за різними спеціальностями. З цією метою на навчально-матеріальній базі інституту була організована серія курсів, де отримували практичні знання і підвищували кваліфікацію офіцери структур морально-психологічного забезпечення, військові психологи, журналісти, перекладачі, топографи, фінансисти. Ці курси продовжують діяти і на даний час.

У 2017 році начальником Військового інституту було призначено ге-

нерал-майора Ігоря Толока, який мав значний досвід організаційної роботи в системі військової освіти. У цей час особлива увага звертається на практичну складову в підготовці майбутніх офіцерів. Крім отримання знань і умінь за фахом підготовка курсанта орієнтується на отримання міцних навичок індивідуальної командирської підготовки, що необхідні військовому керівнику тактичної ланки. За перші три роки навчання курсант поступово проходить такі практичні посадові ступені, як: «командир відділення» — «заступник командира взводу» — «командир взводу». У цей час курсант отримує різноманітні навички: рейдових дій десантно-штурмових військ в поєднанні з механізованими підрозділами, дій батальйонних (ротних) тактичних груп, застосування бойових груп («двійок», «трійок») в різних видах бою. Під час практичних занять на полігонах безпосередньо проводиться вивчення дій військовослужбовців з поєднанням тактичної медицини та бойової системи виживання. На заняттях вивчаються новітні зразки озброєння та техніки, що були прийняті на озброєння нашої армії під час російсько-українського збройного конфлікту.

Крім цього звертається значна увага на формування у випускників інституту лідерських якостей, необхідних в сучасній армії. За останніми відгуками з військ (сил) про службу молодих офіцерів — випускників

інституту простежується позитивна динаміка у вирішенні цієї проблеми.

Важливою ділянкою роботи фахівців навчального закладу стало розроблення й удосконалення стандартів для кожної спеціальності. Колектив інституту уважно відстежує нові підходи в діяльності Збройних Сил України, вивчає, і враховує їх. За останні роки в інституті розроблені методики й педагогічні технології, включно з дистанційним навчанням, що адаптуються у внутрішній навчальний процес. Поступово впроваджуються методики, що застосовуються у підготовці збройних сил Альянсу.

В підготовці майбутнього офіцера значно збільшено час на вивчення іноземної мови для вдосконалення вмінь і навичок відповідно до мовного стандарту NATO STANAG 6001. Це забезпечує потрібний рівень спілкування військовослужбовців іноземною мовою в усній і письмовій формах у професійній сфері (Інтерв'ю з начальником Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2021).

Характеризуючи діяльність інституту останніх років, треба зазначити, що набутий досвід участі в АТО/ООС особовим складом навчального закладу має своє відображення у науковій та науково-технічній діяльності, зокрема у виконанні науково-дослідних робіт і оперативних завдань спрямованих на всебічне забезпе-

чення підрозділів усіх видів (родів) військ (сил) Збройних Сил України. Наукові дослідження проводяться за такими напрямками, як: удосконалення основ національної безпеки України; удосконалення системи управління Збройними Силами України; проблеми систем зв'язку, телекомунікації та автоматизації управління Збройними Силами України; проблеми експлуатації озброєння та військової техніки. Результати виконання зазначених робіт впроваджуються у діяльність підрозділів, що перебувають в районі ведення операції Об'єднаних сил та в освітній процес вишу.

Окремо слід зазначити, що продовжується розвиток міжвузівських зв'язків інституту в рамках угод університету та Міністерства оборони України із закладами освіти — партнерами із США, Франції, Великобританії, Німеччини, Греції, Іспанії, Китаю, Єгипту, Ірану, Туреччини тощо. Курсанти Військового інституту беруть активну участь у міжнародних навчаннях, тренувальних місяцях, тренінгах, освітніх програмах, стажуваннях у межах програм НАТО «Удосконалення військової освіти (DEEP)» (Інтерв'ю з начальником Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2021).

Наведемо перелік спеціальностей, за якими проводиться підготовка військових фахівців у Військовому інституті: 032 «Історія та археологія»;

035 «Філологія»; 052 «Політологія»; 053 «Психологія»; 061 «Журналістика»; 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»; 081 «Право»; 193 «Геодезія та землеустрій»; 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2021). На даний час підготовкою курсантів займається потужний колектив професіональних фахівців, серед яких 21 докторів наук, 117 кандидатів наук, 5 заслужених працівників освіти, 3 заслужених діяча науки і техніки, 3 заслужених юриста України, 3 майстри спорту України тощо. У 2020 році фахівці інституту здобули дві Державні премії України — у галузях вищої освіти і військової науки та техніки.

Отже другий період історії військово-навчального закладу за часів незалежної України характеризується діяльністю Військового інституту, спочатку в умовах мирного, а з 2014 року — воєнного часу. Умови сучасності не дозволяють довго залишатися на одному місці, вимагають постійного якісного вдосконалення, виходу на нові рубікони.

Висновок: Таким чином, історичний шлях Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка за часів незалежності України складається з двох періодів. Перший період (1991–1997 рр.) характеризується діяльністю Відділення військової підготов-

ки, яке з 1993 року окрім військової підготовки студентів, як майбутніх офіцерів запасу, почало готувати в своїх стінах для військ (сил) кадрових офіцерів тактичної ланки за різними спеціальностями. Другий період (1998–2021 рр.) пов'язаний з діяльністю Військового інституту. У цей час підготовка майбутніх офіцерів здійснювалась спочатку в умовах миру, а з 2014 року — збройного

конфлікту з країною — агресором, що потребувало внесення істотних коректив в процес підготовки офіцера тактичної ланки в бік практичного засвоєння своєї професії на основі бойового досвіду. За тридцять років незалежності України в стінах закладу підготовлені тисячі офіцерів тактичної ланки для Збройних Сил і інших військових формувань України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. (2021). URL.: <https://mil.univ.kiev.ua/page/study/15> [дата зверн.: 21.06.2021].

Дорохов, М. (2008) *Історичний нарис — 75 років військовому інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ: ВІКНУ. 28 с.

Жуков, С. А. (1999) Військовий інститут — сучасний центр підготовки військових фахівців для збройних сил України. *Київський університет як осередок національної духовності, науки, культури: Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 165-річчю Київського університету*. Київ, Україна, 1999 р. Київ: Київський університет, с. 92–106.

Інтерв'ю з начальником Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. (2021). URL.: <http://defpol.org.ua/index.php/2011-07-25-15-56-49/741-interv-iu-z-nachalnykom-viiskovoho-instytutu-kyivskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-tarasa-shevchenka> [дата зверн.: 14.06.2021].

Різун, В. В., Тимошик, М. С. & Конверський, А. Є. (2004). *Нариси історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ: Наша культура і наука, 440 с.

Роговенко, С. Б. & Полторак, М. Ф. (2016). Впровадження в навчальний процес вищих військових навчальних закладів досвіду застосування навчальних закладів досвіду застосування військ (сил) в антитерористичній операції. *Військова освіта*. № 1 (33), с. 238–243

Толок, І. В., Дорохов, М. С. & Мотика, С. М. (2018). *Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка (історія та сьогодення)*. — Київ: ВІКНУ, 161 с.

REFERENCES

Viiskovyi institut Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka [The Military institute of Taras Shevchenko national university of Kyiv]. (2021). URL: <https://mil.univ.kiev.ua/page/study/15> [Accessed: 21.06.2021]. [in Ukrainian].

Dorokhov, M. (2008). *Istorychnyi narys — 75 rokiv viyskovomu instytutu Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka* [Historical feature article — 75 years to the Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv]. Kyiv: VIKNU, 28 s. [in Ukrainian].

Zhukov, S. A. (1999). Viiskovyi instytut — suchasnyi centr pidgotovky viiskovyh fahivtciv dlia zbroinyh syl Ukrainy [Military institute — a modern training center for military specialists for the Armed Forces of Ukraine]. *Kyivskyy universytet yak osередok nacionalnoii duhovnosti, nauky, kultury: Materialy naukovo- praktychnoi konferencii, prysviachenoii 165-richchju Kyivskogo universytetu*. Kyiv, Ukraina, 1999 r. Kyiv: Kyivskyy universytet, s. 92–106. [in Ukrainian].

Interviu z nachalnykom Viiskovoho instytutu Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka [Interview with the head of the Military Institute of the Taras Shevchenko National University of Kyiv]. (2021). URL: <http://defpol.org.ua/index.php/2011-07-25-15-56-49/741-interv-iu-z-nachalnykom-viiskovoho-instytutu-kyivskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-tarasa-shevchenka> [Accessed: 14.06.2021]. [in Ukrainian].

Rizun, V. V., Tymoshyk, M. S. & Konverskyi, A. Ye. (2004). *Narysy istorii Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka* [Essays on the history of Taras Shevchenko National University of Kyiv]. Kyiv: Nasha kultura i nauka, 440 s. [in Ukrainian].

Rohovenko, S. B. & Poltorak, M. F. (2016). Vprovadzhennia v navchalnyi protses vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladiv dosvidu zastosuvannia navchalnykh zakladiv dosvidu zastosuvannia viisk (syl) v antyterrorystychnii operatsii [Introduction into the educational process of higher military educational institutions of experience in the use of educational institutions of experience in the use of troops (forces) in the anti-terrorist operation]. *Viiskova osvita*. № 1 (33), s. 238–243 [in Ukrainian].

Tolok, I. V., Dorokhov, M. S. & Motyka, S. M. (2018). *Viiskovyi instytut Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka (istoriia ta sohodennia)* [Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv (history and today)]. Kyiv: VIKNU, 161 s. [in Ukrainian].

Inna Vanovska

*PhD of Historical Sciences, Associate Professor,
Leading Researcher, the Taras Shevchenko
National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3739-3624>*

Oleksandr Skriabin

*PhD of Historical Sciences, Senior Research
Fellow, the Taras Shevchenko National
University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2719-8400>*

HISTORICAL WAY OF THE MILITARY INSTITUTE OF TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV (1991–2021)

The article analyzes the historical path of the Military Institute of the Taras Shevchenko National University of Kyiv during 30 years of independence of Ukraine (1991–2021).

The authors divided this path into two periods, conditionally distinguishing four stages. The first period (1991–1997) is characterized by the activities of the Department of Military Training, that since 1993 has been training tactical officers for troops (forces) in various specialties in addition to military training of students as future reserve officers. The second period (1998–2021) is related to the activities of the Military Institute. In that time the training of future officers was carrying out initially in peace time, and since 2014 — during the armed conflict with the aggressor state. This required significant adjustments of the tactical officer's training process taking into account some new professional requirements derived from combat experiences.

The Military Institute became the successor of the Military Training Department and eventually became a modern military educational institution for officers training with full higher education for the Armed Forces of Ukraine and other force structures of the security and defense sector of Ukraine.

Among the main specialties receiving by officers at the Military Institute are followings: “Philology”; “Political Science”; “Psychology”; “Journalism”; “Finance, Banking and Insurance”; “Law”; “Geodesy and land management”; “International relations, public communications”.

Officers and graduates of the Military Institute took some active participation in ensuring the national security and defense of Ukraine, protection of its sovereignty and territorial integrity. The experiences gained during the Russian-Ukrainian armed conflict are being actively implemented in the process of modern officer training.

Key words: *Taras Shevchenko National University of Kyiv, Military institute, cadets, training, anti-terrorist operation.*